

rijkdom en weldadigen overvloed. Breed en ruim en groot verrijzen de weelderig loome vrouwenfiguren, met de expressie van sublieme onverschilligheid, van goddelijke kalmte, doordrenkt tot in elk detail van het zware, dat immer zoo on-zwaar blijft. Zij zijn als een zucht en toch zoo solide, als een onzinnelijke droom van zinnelijken wellust. Heeft deze metaphysicus de aarde willen verheerlijken in deze massale en toch vloeiende verbeeldingen — in deze ademende monumenten van steen, of zijn het versteende monumenten van vleesch en bloed? Het is of zijn geest, zoolang ontvreemd aan de realiteiten van het zinneleven, thans onverzadigbaar is in de hunkering naar steeds vollere vormen, totdat zelfs de vingers vergroeien tot dikke vette paddepootjes.... maar hoe voornaam, hoe nobel-gestijld blijven dan toch die „uitdrukking- en figuurlooze Juno's"! En al moge Picasso niet allereerst een colorist zijn — wie eens het hiernevens gereproduceerde werk (op pag. LXXIV) zag, vergeet niet licht de ongelooflijke suggestiviteit van deze welhaast kleurlooze kleuren: grijs, rose, groenig-grijs, voilà tout! Het heeft er den schijn van, dat Picasso deze grijze uitgestrektheden op het doek borstelde zooals een kind een krabbeltje „kleurt”: wie doet het hem na?

Ook tijdens deze periode werd het voorbeeld van Picasso door een groot aantal schilders gevolgd, zoodat men wederom van een nieuwe strooming spreken kan, het Neo-Classicisme of Neo-Plasticisme, dat ook buiten Frankrijk zijn invloed deed gelden, in ons land o.a. op zoowel Charley Toorop als Jan Sluïjters. De geest van dit Neo-Classicisme is verwant aan den geest van het Cubisme, vooral van het vroege Cubisme. Vergelijkt men een neo-classiek werk van Picasso of Metzinger met een werk van bijv. Corot of Degas, dan treft allereerst bij eerstgenoemden het geordende, het constructief-epische, het meer collectivistisch en bovenpersoonlijk stijlbesef, in één woord: h e t s t r e v e n n a a r d e a r c h i t e c t o n i s c h e s y n t h e s e. En het verwondert dan ook niet te lezen in de „Bulletin de l'Effort Moderne”:

„Il n'est pas trop osé d'avancer que l'époque actuelle marche graduellement vers un art national ou populaire que toute la civilisation européenne acceptera, car maintenant la lumière vient de l'O c c i d e n t. A toutes les époques héroïques, l'art était le fait de t o u t u n p e u p l e enthousiasmé, et non comme aux époques de pharisanisme, celui d'une c l a s s e ivre de jouissance matérielle.” *).

Deze woorden, betrekking hebbend op het cubisme, zouden evenzeer, misschien juister nog, op het Neo-Classicisme kunnen slaan. Echter, hoezeer ik zulk een kunst zou toejuichen en hoe schoon ik dan ook vele uitingen van deze nieuwe richting vind — ik meen mijn bezwaren en bedenkingen hier te moeten opperen. Wij doen nml. goed te beseffen, dat

*) L. R.: „Cubisme et Tradition” (Bulletin de l'Effort Moderne, Juli 1926).